

Ahmet Türkmenoğlu, *Çukurova Kadirli Dağkolu Türkmen Ağzı Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2008, 112 s.

Sözlük, yöre ağzının Kadirli yakınlarındaki ünlü Aslantaş bölgesine gelen arkeologların (Halet Çambel) dikkatini çekmesiyle başlamıştır. Yöreye özgü, yani yazı dilinden farklı sözcükleri bir deftere kaydeden Halet Çambel daha sonra bu çalışmasını yine yöreden olan A. Türkmenoğlu'na vermiş ve bir sözlük düzenlemesi için kendisini teşvik etmiştir. Yaklaşık 1000 kelimeyi içeren sözlük bu yolla ortaya çıkmıştır. Hazırlayanın da belirttiği gibi, yöre kendine özgü kullanımlar içermektedir (s. 8). *Öterlek* “biraz öte”, *berillek* “biraz ileri”, *irellek* “biraz ileri” (**öteri+rek*, **beri+rek*, **ileri+rek* ?).

Dikkati çekici sözcüklerden bazıları:

alavetsiz: Gereksiz konuşan, ne konuştuğuna dikkat etmeyen

arısili: Neredeyse hepsini, hemen hemen hepsini

azaylak değil: Oldukça çok miktarda, az da değil hani.

bağsak: İneğin boğaya çekilme zamanının gelmesi

basalık: Enginde kalan veya etrafı kapalı olduğu için rüzgar almayan, havası ağır yer.

başçıl: İşçilerin başında duran kişi, işçi başı, çavuş.

başsak etmek: Tarladan mahsül toplandıktan sonra geriye kalanları toplamak.

bayak: Az önce, biraz önce

bedirik: Temizlenmiş eğrilip ip yapmaya hazır yün yumağı.

belek: Kucak çocuğunu sarmalamaya yarayan bezler takımı, kundak

beşirikli: Becerisi iyi olan, becerikli, her iş elinden gelen.

bişme: Güveç

bocit: Sürahi.

boğnak: 1) Kesilen ağacın her bir kütüğü. 2) Aralıklarla yağın yağmurun her bir yağma evresi.

börkenek: Torbanın bir yanını kesilerek başa geçirilen yağmurluk.

bunsukmak: Havasız kalmak, havasızlıktan nefesi kesilmek.

çokuntu: yakın akraba ve komşuların nişan, düğün gibi durumlarda toplanması.

dadak: tereyağı.

dokurcun: dokuz taş oyunu, cüz oyunu.

duncukmak: bir an duraklamak.

eke: kurnaz, açıkgöz, çok bilmiş.

geçe: karşı taraf.

höllük: bebe toprağı.

ısmarıç: sipariş.

kayışkanat: yarasa.

kısmık: cimri, pinti.

maya: incir; dişi deve.

nenceez: çok az, ne kadar az.

öykenmek: taklit etmek.

sassı sassı kokmak: hoş olmayan bir şekilde kokmak.

tapıklamak: beğenme ya da iyi niyet sonucu birinin sırtını elle hafif hafif vurmak.

vergili: evlenmek üzere söz kesilmiş kız.

Her çalışma gibi bu çalışma da Anadolu ağızlarının sözvarlığını tespit için önemli ve yararlı bir kaynaktır. Çalışmanın sonunda bitkiler, otlar, hayvanlar vb. sözcük çeşitlerini içeren listeler de bulunur. Hazırlayan ve yayımlayanlara teşekkürler.

Mehmet Ölmez
(İstanbul)